

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ผู้ประเมินได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมานำเสนอ เพื่อสนับสนุนการประเมินโครงการ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
3. แนวคิดการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)
4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. บริบทโรงเรียนบ้านปะโค
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
7. สรุปกรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ

1. ทฤษฎีการพัฒนาทักษะอาชีพ

ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพได้รับความสนใจต่อการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับพัฒนาทางด้านอาชีพ ซึ่งมีนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

Ginzberg (1972) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการทางด้านสังคมวิทยากับจิตวิทยา การศึกษาบทบาทของงานในสังคม ทำให้เขาและคณะได้ทำการวิจัยทางด้านพฤติกรรมพัฒนาการด้านอาชีพ ดังนี้

1. บุคคลเปลี่ยนงานเพราะงานใหม่ให้ความพึงพอใจ ได้อิสรภาพเนื่องจาก การเปลี่ยนความรับผิดชอบ ความกดดัน หรือให้ทางเลือกในการทำงานของบุคคล
2. กระบวนการเลือกอาชีพจะไม่ย้อนกลับ (Irreversible) ในข้อนี้เขาพบว่า ในปัจจุบันกระบวนการเตรียมตัวเลือกอาชีพใช้ระยะเวลานานขึ้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณ 80% ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ดังที่เคยเข้าใจแต่เดิม กินซ์เบิร์ก กล่าวว่า สิ่งที่คนหนุ่มสาวเผชิญในช่วงอายุวัยรุ่น คือ การวางแผนการเพื่อให้มีโอกาสเลือกได้มาก อย่างน้อยที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าเขามีสิทธิในการเข้ามหาวิทยาลัยหรือได้งานที่ดี โดยที่ถ้าบุคคลได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่เขาเลือกอาชีพจะกว้างขวางขึ้น
3. การมองงานในทัศนคติที่ดี บุคคล มีความพยายามที่จะทำงานเพื่อสนองความพึงพอใจหรือความต้องการของตน โดยให้ตนเองเป็นประโยชน์ในงานที่เขามีโอกาสทำและตระหนักถึงสิ่งที่เขาต้องปฏิบัติในงาน

4. ข้อจำกัดบางอย่าง เช่น รายได้ต่ำ สถานภาพทางครอบครัว ทักษะ ค่านิยมของบิดา มารดา ระดับการศึกษาต่ำชนกลุ่มน้อย สถานภาพของผู้หญิง สถาบัน ชุมชน ความไม่กลมกลืนกัน ระหว่างการศึกษากับอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นต้องพิจารณา บุคคลที่ไม่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่รายได้ดีมีเกียรติในสังคมได้น้อย แต่ถ้าได้รับการศึกษามากก็ย่อมจะมีช่องทางในการเลือกประกอบอาชีพได้มาก

5. โอกาสในโลกของงานที่จะต้องพิจารณา หมายถึง ความสำคัญของการรับรู้โอกาสของบุคคลว่าเขามองเห็นโอกาสหรือไม่

6. แนวโน้มในเรื่องค่านิยมมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบันและมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความพึงพอใจของบุคคล วิถีชีวิตของบุคคลมีผลกระทบต่อการตัดสินใจด้านอาชีพ โดยเป็นความพยายามที่จะให้ประสบผลสำเร็จในการสร้างดุลยภาพระหว่างงานและกิจกรรมอื่น

Ginzberg (1972) ได้แบ่งขั้นตอนการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเพื่อฝัน เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงอายุ 11 ปี เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนามีความเพ้อฝันถึงอาชีพต่าง ๆ ที่ตนชอบและอยากจะประกอบอาชีพนั้น ๆ เมื่อเติบโตขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น โทรทัศน์ หนังสือ หรืออาชีพของบุคคลในครอบครัว บุคคลแวดล้อมตัวเด็กที่เด็ก ได้มีโอกาสพบปะบ่อย ๆ เด็กจะคิดเพื่อฝันเป็นตำรวจ แพทย์ ทหาร โดยที่ไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเองและความเป็นไปได้โดยทั่วไป

2. ระยะพิจารณาอาชีพ ช่วงอายุ 11 - 17 ปี ในระยะนี้การเลือกอาชีพยังเป็นการเลือกที่ยึดองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น ความสนใจความสามารถและค่านิยม การเลือกอาชีพยังเป็นการทดลอง องค์ประกอบที่แท้จริงยังไม่ได้นำมาพิจารณาในระยะนี้แบ่งออกเป็นชั้นย่อย ๆ ดังนี้

2.1 ชั้นแห่งความสนใจ อายุ 11 - 12 ปี ใน ชั้นนี้ความสนใจเป็นพื้นฐานขั้นแรกในการเลือกอาชีพ โดยไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง

2.2 ชั้นแห่งความสามารถ อายุ 13 - 14 ปี เป็นช่วงที่วัยรุ่นคำนึงถึงความสามารถในการวางแผนเลือกอาชีพแต่ความรู้ในความสามารถของตนยังไม่สมบูรณ์การเลือกยังเป็นการทดลอง

2.3 ชั้นแห่งค่านิยมอายุ 15 - 16 ปี ระยะนี้จะเลือกโดยคำนึงถึงค่านิยมของตนเองและของสังคม เช่น รายได้หรือชื่อเสียง เกียรติยศ ในช่วงนี้ค่านิยมจะมีความสำคัญมากกว่าความสนใจ ความสามารถ

2.4 ชั้นแห่งการเปลี่ยนแปลง อายุ 17 ปี ระยะนี้ จะมีการประนีประนอมกันระหว่างความสนใจความสามารถ ค่านิยม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเลือกอาชีพ เด็กจะพยายามเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นก่อนเด็กจะมีความเข้าใจตนเองดีพอสมควรจะรู้ว่าตัวเองต้องการอะไรและสามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง แต่ในระยะนี้เด็กขาดความรอบคอบโดยเฉพาะความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพของบุคคล

3. ระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง อายุ 17 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ ระยะนี้การเลือกจะเป็นการประนีประนอมกัน ระหว่างองค์ประกอบที่เป็นจริง เช่น ข้อกำหนดของงานหรือโอกาสในการศึกษา และองค์ประกอบส่วนบุคคล การพัฒนาการเลือกอาชีพในขั้นนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้

3.1 ขั้นสำรวจอาชีพ เป็นขั้นที่บุคคลสำรวจอาชีพต่าง ๆ เพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองที่ได้ทราบแล้วในระยะพิจารณาอาชีพ ในขั้นนี้บุคคลจะทดลองเรียนวิชาการและวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการทำงานนอกเวลาเรียน โดยเลือกเรียนหรือทำงานเฉพาะที่ตนเองสนใจ

3.2 ขั้นรวบรวมความคิดเป็นขั้นที่บุคคลมีความพร้อมที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง จากอาชีพที่บุคคลมีความสนใจอยู่ประมาณสองสามอาชีพ เนื่องจากได้รวบรวมข้อมูลและความคิดไว้พอควร

3.3 ขั้นตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นขั้นสุดท้ายของการเลือกอาชีพ ในขั้นนี้บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียว ระยะนี้บุคคลจะฝึกหาความรู้ ประสบการณ์ในงานเฉพาะด้าน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจระบวงการพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก ตั้งแต่ระยะเพื่อฝึกจนถึงขั้นสุดท้ายของระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริงกินเวลาประมาณ 10 - 15 ปี ทุกระยะและทุกขั้นตอนของการเลือกอาชีวดังกล่าว กินซ์เบิร์ก และคณะตระหนักดีว่าเป็นไปโดยประมาณเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะสังคมทุกสังคมในปัจจุบันมีความสับสนมากขึ้น และมีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกมาก และนอกจากนั้น บุคคลแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สภาพร่างกายและจิตใจอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1972 กินซ์เบิร์ก ได้ทำการวิจัย ผลจากการวิจัยทำให้กินซ์เบิร์กได้แก้ไขสาระสำคัญในทฤษฎีของเขา คือ “การเลือกอาชีพของบุคคลนั้นไม่ได้จำกัดเพียง 10 - 15 ปี แต่เป็นกระบวนการที่อาจเกิดขึ้นตลอดชีวิต トラบเท่าที่บุคคลยังสามารถทำงานได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่สุดระหว่างการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ เป้าหมายในชีวิตของบุคคลและสภาพการณ์ต่าง ๆ ในโลกของงาน” ปัจจัยที่ กินซ์เบิร์ก และคณะมองข้ามไปในตอนแรก คือ ผลการเกิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย เช่น การถูกออกจากสถานศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา สถานการณ์ทางการเมือง การประสบอุบัติเหตุทำให้ร่างกายพิการและอื่นๆ ซึ่งทำให้บุคคลต้องเปลี่ยนอาชีพบุคคลจึงต้องมีการเลือกอาชีพใหม่

Super (1990) ได้เสนอหลักการใหญ่ 4 ประการ ในทฤษฎี ได้แก่ ลำดับขั้นทางอาชีพ (Vocational Life Stage) วุฒิภาวะทางอาชีพ (Vocational Maturity) การเปลี่ยนอัตมโนทัศน์เข้าสู่อัตมโนทัศน์ทางอาชีพ (Translating the Self-Concept into a Vocational Self-Concept) และแบบฉบับการประกอบอาชีพ (Career Patterns) การพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลเป็นการพัฒนาการทั้งโครงสร้างทางจิตวิทยา สรีระวิทยาของบุคคล รวมทั้งเงื่อนไขสภาวะแวดล้อมและสิ่งสำคัญอื่น ๆ จากการวิจัยอย่างกว้างขวางและทฤษฎีพัฒนาการการวัดผลการปรับตัวทางอาชีพและด้านอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซูเปอร์ได้ตั้งทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ (Theory of Vocational Development) ขึ้นในปี 1953 โดยมีหลักซึ่งเป็นเหตุผลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยและทฤษฎีของเขา 10 ประการดังนี้ คือ

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้น การเลือกอาชีพของบุคคล ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. บุคคลที่มีความสามารถหลาย ๆ ด้านจะประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ

3. อาชีพแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพแตกต่างกันไปในแต่ละอาชีพ

4. ความชอบและความสามารถในการอาชีพ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ และอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) จะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการตัดสินใจในอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

5. กระบวนการเลือกอาชีพนี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพ ได้แก่ ช่วงเวลาของการพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดที่มีต่อตนเอง การพัฒนาความสามารถและความสนใจ (Growth Stage) ช่วงเวลาของการสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพ (Exploration Stage) ช่วงเวลาที่บุคคลเริ่มประกอบอาชีพถาวร (Establishment Stage) ช่วงเวลาที่บุคคลมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (Maintenance Stage) และระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลเสื่อมลง (Decline Stage)

6. แบบฉบับอาชีพ (Career Pattern) ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา บุคลิกภาพและโอกาสที่บุคคลได้รับ

7. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง โดยช่วยให้เกิดวุฒิภาวะทางความสามารถ และความสนใจ รวมทั้งช่วยให้ได้ทดลองฝึกงานตามโอกาสอันควรและได้มีโอกาสพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้วย

8. กระบวนการพัฒนาอาชีพเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอัตมโนทัศน์ทำให้บุคคลรู้จักตนเองในเรื่องความสนใจ ความถนัดความสามารถ อันจะทำให้รู้จักประสมประสานกันระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้จริง

9. การพัฒนาอาชีพเป็นการประนีประนอมระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมระหว่างอัตมโนทัศน์และความเป็นจริง ซึ่งอาจเรียนรู้จากการแสดงบทบาท ไม่ว่าจะเป็นบทบาทตามความพอใจหรือในกิจกรรมที่เป็นจริง เช่น ในโรงเรียน ชุมชน งานชั่วคราวหรืองานประจำ

10. ความพอใจในอาชีพและความพอใจในชีวิต ขึ้นอยู่กับการที่ความสนใจ บุคลิกภาพและคุณค่าของบุคคลนั้นเหมาะสมกับงาน บุคคลจะพึงพอใจในงานถ้างานนั้นไปกันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถและการได้แสดงบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะอาชีพและการมีงานทำ คือ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาอาชีพที่ได้รับความสนใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเลือกประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพและการมีงานทำ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง การศึกษาความรู้ ทักษะที่เหมาะสมเพื่อการมีงานทำในอนาคตเป็นกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

เพ็ญญา กุลนภาดล และคณะ (2562) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง การเสริมสร้างทักษะในการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองเลือกอาชีพเพื่อสนองความ

ต้องการของตนเอง พินิจพิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยม และภูมิหลังของบุคคลนั้น

มนสิข สิริสมบุญ (2563) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง มีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาครูผู้สอน และนักเรียนให้เกิดความตระหนักในความสำคัญ และเห็นคุณค่าการศึกษาด้านอาชีพ

Griffin (1997) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง กลุ่มของประสบการณ์เกี่ยวกับงาน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมหรือเจตคติที่บุคคลนั้นได้รับตลอดชีวิตการทำงาน โดยเป็นการคาดหวังในอาชีพระยะยาว มีการวางแผนแสวงหาโอกาสความก้าวหน้าความมั่นคง และความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถที่นักเรียนใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถในการแสวงหาโอกาส และความสามารถในการใช้ประสบการณ์ และความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ

3. ความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพ

นักวิชาการได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพไว้ ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554) ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพ ไว้ว่า การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการเสริมสร้างหน้าที่การงานที่พึงประสงค์ต่อสังคม และสร้างผลตอบแทนที่เป็นรายได้ตรงตามความต้องการเพื่อการดำรงชีวิต

Shen-Miller, McWherter และ Bartone (2013) ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพ ไว้ว่า การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านอาชีพที่สามารถเชื่อมโยงอาชีพต่าง ๆ เข้ากับอัตมโนทัศน์ที่เป็นจริงของตนเอง มีความชัดเจนและสามารถชี้เฉพาะได้ว่าตนเองมีความชอบ ความถนัดเหมาะสมกับอาชีพอะไร พร้อมทั้งสามารถวางแผนแสวงหาการฝึกฝนอบรม เพื่อพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของตน

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะอาชีพ มีความสำคัญคือ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านอาชีพที่สามารถเชื่อมโยงอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดเหมาะสมกับอาชีพอะไร พร้อมทั้งสามารถวางแผนแสวงหาการฝึกฝนอบรม เพื่อพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของตนและสร้างผลตอบแทนที่เป็นรายได้ ตรงตามความต้องการเพื่อการดำรงชีวิต

4. องค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ

นักวิชาการได้เสนอองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้เสนอองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้

Creager และ Deaco (2012) ได้เสนอองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

Akkermans et al (2013) ได้เสนอองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะความรู้ ความสามารถ และทักษะของบุคคล ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ และทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

5. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

นักวิชาการได้เสนอหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพไว้ ดังนี้

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2549) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ดังนี้ กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนให้กับประชาชน โดยมีหลักการสำคัญ คือ “จัดเพื่อให้ทุกคนมีงานอาชีพทำ ทำแล้วต้องพัฒนาอาชีพเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และ “ประชาชนที่มีอาชีพอยู่แล้วจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพทั้งการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต การขยายกิจการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนากลุ่มอาชีพที่มีลักษณะเดียวกันให้มีความเข้มแข็ง มีอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต” จากนโยบายดังกล่าวมีจุดหมายปลายทางในการพัฒนาอาชีพ โดยมองเป็นองค์รวมว่ากิจกรรมในการพัฒนาอาชีพจะเป็นหัวข้อวนที่จะนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดูแลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกลุ่มและสมาชิกในชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่วัฒนธรรมที่พึงเกิดขึ้นในชุมชน เป็นการพัฒนาคนให้เห็นแก่ส่วนรวม มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความกระตือรือร้น เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาอันจะนำพาให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง หลักการจัดการศึกษาอาชีพเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งมีจุดหมายหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจะต้องมีการวางแผน การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม สำหรับผู้เรียน แต่ละกลุ่ม ซึ่งต้องมีระบบจำแนกผู้เรียน ที่จะเรียนวิชาชีพแต่ละกลุ่มแต่ละประเภท โดยพิจารณาถึงความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ดังนี้ กำหนดการดำเนินการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการมีงานทำตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศ ให้มีกำลังคนที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงความต้องการของตลาดแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ เมื่อจบการศึกษาแล้วต้องมีงานทำโดยกำหนดตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น
 2. การจัดหลักสูตรทวิศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องการวุฒิปริญญาตรีวิชาชีพ
 3. การจัดหลักสูตรเตรียมพื้นฐานความถนัดกลุ่มสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา
 4. การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ
 5. การจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรายวิชาพื้นฐาน
- สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย การจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดหลักสูตรทวิศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องการวุฒิปริญญาตรีวิชาชีพ การจัดหลักสูตรเตรียมพื้นฐานความถนัดกลุ่มสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ และการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรายวิชาพื้นฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1. ความหมายของโครงการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของโครงการ ไว้ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2563) ได้ให้ความหมายของโครงการ หมายถึง หน่วยของงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอนและมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ โครงการจะประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity) และโครงการที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความเอกเทศ ต้องมีการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดรูปแบบรายละเอียดการดำเนินงานที่สอดคล้องกลมกลืนกัน มีการระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากรที่สนับสนุนโครงการงบประมาณดำเนินการ มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน และสามารถนำไปปฏิบัติ

เชาว์ อินโย (2555) ได้ให้ความหมายของโครงการ หมายถึง (Project) หมายถึง การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานที่มีวัตถุประสงค์เด่นชัด มีกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของงาน โครงการประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity) ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีเป้าหมายเดียวกัน

พิสนุ พองศรี (2556) ได้ให้ความหมายของโครงการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่จัดทำขึ้นเพื่อเสริมการดำเนินงานในสภาพปกติ โดยมีจุดหมาย เป้าหมาย กิจกรรม และระยะเวลาสิ้นสุดที่แน่นอน และจะไม่ทำซ้ำซ้อนอีก ซึ่งอาจยกเว้นถ้ามีการปรับให้ต่างจากเดิม ซึ่งโครงการไม่ใช่งานประจำตามปกติที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

สรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง แผนหรือแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ประสบความสำเร็จ มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบให้โครงการดำเนินไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งโครงการไม่ใช่งานประจำตามปกติที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ดังนั้น โครงการพัฒนาทักษะอาชีพ จึงหมายถึง แผนหรือแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมการเสริมสร้างความสามารถที่ผู้เรียนใช้ ความรู้ความคิด ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัว ซึ่งเกิดจากการฝึกจนเกิดความรู้ ความสามารถสำหรับเลือกทางเดินชีวิต อยู่ร่วมในสังคมที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อดำรงชีวิตและเตรียมวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต สำหรับยุคที่มีการแข่งขันด้านข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยี ที่กำหนดไว้ให้ประสบความสำเร็จ มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบให้โครงการดำเนินไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินสรุปได้ว่า โครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค หมายถึง โครงการการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อนุมัติให้ดำเนินโครงการได้และฝ่ายบริหารมีหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินงานผ่านกิจกรรมของโครงการ

2. ความหมายของการประเมินโครงการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

พิสนุ พงศ์ศรี (2553) ได้ให้ความหมายการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะใดระยะหนึ่งหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลอง หรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระบุ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ใช้ดุลยพินิจหรือค่านิยมและข้อจำกัดต่างๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่ได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

Stufflebeam (1990) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการและผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการ หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ สำหรับช่วยในการตัดสินใจให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ว่ามีมากน้อยเพียงใด

ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินสรุปการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการวัดที่มีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

โดยประยุกต์ใช้รูปแบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินโครงการ ประกอบด้วย การประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และการประเมินความพึงพอใจต่อการให้บริการทางอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

3. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

นักวิชาการได้เสนอประโยชน์ของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2540) ได้อธิบายประโยชน์ของการประเมินโครงการ

ในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไว้หลายประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ซึ่งได้แก่ การประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อย หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายจะได้รับการสนับสนุนแค่ไหน รวมทั้งขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจ สำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติการนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องต่อไปหรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้น ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่าโครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นต้องจัดให้มีอยู่อีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการ ได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ โดยทำการประเมิน เพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการอื่น ได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการแล้ว มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนั้นยังพิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการโดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้ โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอกหรือไม่เท่าไร โครงการมีการดำเนินงาน หรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึงการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหาร ของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไร ชัดแย้งกันหรือไม่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอมากน้อยเพียงใด ตลอดจนกระทั้งการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้าน ของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่า แหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่สี่ นอกจากเราจะต้องการรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใด ๆ ก็ตาม บางครั้งโครงการดังกล่าวนั้นก็ได้รับการขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้อย่างสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ว่าจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่า แหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้อย่างสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานอื่น ที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมินมีผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

สมคิด พรหมจ้อย (2563) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป
5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร
6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ทราบถึงข้อมูลการดำเนินงานตามโครงการทั้งด้านความสำเร็จ ด้านอุปสรรคการดำเนินงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินสรุปประโยชน์การประเมินโครงการไว้ว่า จะสามารถเป็นสารสนเทศสำหรับโรงเรียน ที่สามารถระบุ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินโครงการ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนากำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินโครงการให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษายิ่งขึ้น เป็นข้อมูลและสารสนเทศ สำหรับครูในโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป และจากการประเมินโครงการส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีทักษะอาชีพ และโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางอาชีพ เป็นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ รวมทั้งเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับโรงเรียนต่าง ๆ ในการวางแผนงาน การดำเนินโครงการและการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนต่อไป

แนวคิดการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)

1. ที่มาของการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)

Stufflebeam และ Daniel (2003) ได้กล่าวถึง ที่มาของแนวคิดการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) ดังนี้

แนวคิด การประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีมและคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผล ได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนั้น สตัฟเฟิลบีม ก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมิน และรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ให้ความสำคัญกับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาวัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหาร ออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

สรุปได้ว่า การประเมินของสตัฟเฟิลบีม ในปี ค.ศ. 1971 โดยสตัฟเฟิลบีมและคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้แนวคิดและวิธีการทางการวัด

และประเมินผล ได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วยจึงเป็นที่นิยมใช้เป็นหลักแนวคิดในการประเมินโครงการ

2. ความหมายของการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) หมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิแผนผัง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีระบบ

Worthen และ Sander (1973) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) หมายถึง แบบจำลองการประเมินผลที่เรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นแบบจำลองที่เน้นกิจกรรมการประเมินควบคู่ไปกับการบริหารงาน

Stufflebeam และ Daniel (2003) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) หมายถึง การทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

สรุปได้ว่า การประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินสรุปการประเมินโครงการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการวัดที่มีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงาน ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยประยุกต์ใช้รูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินโครงการ ประกอบด้วย การประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

3. องค์ประกอบการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model)

นักวิชาการเสนอองค์ประกอบการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) ไว้ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2563) ได้เสนอองค์ประกอบการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) ประกอบด้วย

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมิน

เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติการของโครงการนั้นด้วย

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินเพื่อดูว่า ผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังหรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559) ได้เสนอองค์ประกอบการประเมินโดยรูปแบบจำลอง ชิปปี้ (CIPP Model) ตามแนวคิดของ Daneil L. Stufflebeam ได้ใช้ตัวย่อของคำ ดังต่อไปนี้

C - Context หมายถึง บริบท หรือสภาวะแวดล้อมรอบ ๆ ที่อาจต้องมองให้ครอบคลุม

I - Input หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้น เป็นตัวป้อนในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ

P - Process หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอนของการดำเนินการ

P - Product หมายถึง ผลผลิตหรือผลที่เกิด

Stufflebeam และ Daniel (2003) ได้เสนอองค์ประกอบการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ไว้ ประกอบด้วย

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ เช่น เป็นโครงการที่สนองปัญหา หรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาส ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด ฯลฯ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้นด้วย เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดที่ทำไม่ได้หรือไม่ได้เพราะเหตุใด เกิดปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ปัญหาอย่างไร ฯลฯ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้น เมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการรายงานผลที่เกิดจากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ๆ เช่น เกิดผล/ ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่

สรุปได้ว่า ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินโครงการนำเทคนิคการประเมินโดยรูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ตามแนวคิดนักวิชาการ นักการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) หมายถึง การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการประเมินผล วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ วัตถุประสงค์ ความเหมาะสม และเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติโครงการมากน้อยเพียงใด

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) หมายถึง การประเมินผลระบบโครงสร้างรวมทั้งระบบการจัดการบริหารต่าง ๆ เพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยพิจารณาว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ และเป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน ว่ามีความเป็นไปได้มีความเหมาะสมและมีความเพียงพอต่อการปฏิบัติหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) หมายถึง การประเมินการบริหารการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้เหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ สารสนเทศต่าง ๆ จะถูกวิเคราะห์รวบรวม และนำเสนอประกอบการตัดสินใจด้านการประยุกต์ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการไปปฏิบัติ เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติการของโครงการนั้นด้วย โดยพิจารณาจากการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) หมายถึง การประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังหรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้ จากการประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการที่ได้กำหนดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

พรณี ชูทัย เจนจิต (2550) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกความรู้สึกที่ดีที่ประทับใจต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าและบริการ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ปาริชาติ สังข์ขาว (2551) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวกความชอบความสบายใจความสุขต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบความสบายใจและเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

Cullen (2001) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรับรู้ของบุคคลทั้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและระยะยาวที่มีต่อคุณภาพการบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับแคบที่เกี่ยวกับลักษณะบริการ ที่มีต่อคุณภาพการบริการ เช่น ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจของผู้ให้บริการ เป็นต้น และในระดับกว้างที่เป็นมุมมองของผู้รับบริการที่ได้จากบริการทุกประเภทที่นำไปเป็นข้อสรุปรวมความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อองค์กร

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกความรู้สึกที่ดีที่ประทับใจเป็นความรับรู้ของบุคคลทั้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและระยะยาว ที่มีต่อคุณภาพการบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับแคบที่เกี่ยวกับลักษณะบริการ ที่มีต่อคุณภาพการบริการ

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.1 ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow

ทฤษฎีการจูงใจของ Maslow (1970) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการจูงใจ โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ ความต้องการนั้นจะมีอยู่ตลอดเวลาและจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

2. ความต้องการถ้าได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมของบุคคลอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่จะยังเป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูง คือ บุคคลจะมีความต้องการในระดับต่อไป เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ โดยตั้งสมมติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็ก็จะเกิดขึ้นมาอีกความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการด้านร่างกาย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการด้านร่างกายยังไม่ได้ได้รับการตอบสนองเลย

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ถ้าหากความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ยังมีความต้องการสูงในขั้นต่อไป คือ ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ

3. ความต้องการทางด้านสังคม ความรัก ความพอใจ (Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่ตนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็就会有ความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้

เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4. ความต้องการชื่อเสียงยกย่อง (Self-esteem Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ คือ ความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องความสามารถ ความรู้และความสำคัญในตัวของตัวเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หรืออยากให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กร

5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-actualization Needs) ความต้องการสูงสุดของมนุษย์ คือ ความสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิดหรือความคาดหวังความทะเยอทะยาน ความใฝ่ฝัน ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดฝันไว้อย่างสูงส่งในทัศนะของตน

2.2 ทฤษฎีของ Herzberg (Herzberg's Theory)

ทฤษฎีของ Herzberg (Herzberg's Theory) (Herzberg, Frederick and others, 1959) บุคคลที่มีความพึงพอใจในการทำงาน จะแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีความพอใจในการทำงานได้มากกว่าบุคคลที่ไม่มีความพอใจในการทำงาน สิ่งสำคัญที่ต้องทราบว่าเป็นเงื่อนไขอะไรที่จะทำให้บุคคลเกิดความพอใจหรือไม่พอใจในการทำงาน สิ่งแรกเป็นสมมติฐานมาจากปัจจัยที่ทำให้เกิดทั้งความพอใจและความไม่พอใจในการทำงาน เราอาจจะสมมติว่ามีเงื่อนไขที่แน่ชัด ทำให้เกิดความพอใจเพิ่มมากขึ้น และลดความพอใจในการทำงานให้น้อยลงขึ้นอยู่กับขอบข่ายตำแหน่งงานที่กำหนดในปัจจุบัน ตามทฤษฎี Herzberg เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่าความพอใจในการทำงาน (ประกอบด้วยแรงจูงใจในการทำงานในระดับสูง) และความไม่พอใจในการทำงาน (ประกอบด้วยแรงจูงใจในการทำงานในระดับต่ำ) จะเกิดขึ้นได้จากแหล่งที่มาที่มีความแตกต่างกัน Herzberg ได้ทำการศึกษาวิจัยวิศวกรและนักบัญชีมากกว่า 200 คน โดยตั้งคำถามและให้คำอธิบายถึงความรู้สึกในขณะที่มีความพอใจในการทำงานหรือไม่มีความพอใจในการทำงาน พบคำตอบว่าเมื่อวิศวกรและนักบัญชีมีความรู้สึกที่ไม่พอใจในการทำงานเกิดขึ้นจากเงื่อนไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีจำนวนมากกว่างานที่ทำ ตัวอย่างเช่น เกิดจากปัจจัยเงื่อนไขการทำงานทางกายภาพ ค่าจ้าง ความปลอดภัย และการติดต่อสัมพันธ์กันภายในหน่วยงาน ถ้าสภาพเงื่อนไขในการทำงานเป็นผลทางบวก ความรู้สึกไม่พอใจในการทำงานจะไม่เกิดขึ้น จึงต้องให้บุคคลมีบทบาทเป็นการป้องกันการเกิดปฏิกิริยาทางลบ

ทฤษฎีสองปัจจัยหรือทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg ทฤษฎีสองปัจจัยหรือทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg (Herzberg's Two Factor Theory) ได้แก่ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน คือ

ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงาน ที่ปฏิบัติเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการภายในของแต่ละบุคคลได้ด้วย

1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล หมายถึง การที่บุคคลทำงานได้เสร็จสิ้น และประสบความสำเร็จอย่างดีเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพึงพอใจและปลาบปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น
 2. การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา หรือจากเพื่อนร่วมงาน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปของการชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จของงานด้วย
 3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทนายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ ตั้งแต่ต้นจนจบได้ลำพังเพียงผู้เดียว
 4. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นมาจากการได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบงานใหม่ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ มีการตรวจตราหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด
 5. ความก้าวหน้า หมายถึง การได้รับการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคล ในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม
- ปัจจัยค่าจุน (Maintenance Factor) สามารถกล่าวได้ ว่าเป็นปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor) หมายถึง ปัจจัยค่าจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น และปัจจัยนี้จะเป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่
1. เงินเดือน หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน
 2. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต นอกจากจะหมายถึงการที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งในหน่วยงานแล้ว ยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในอาชีพด้วย
 3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจา ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
 4. ลักษณะของอาชีพ หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม มีเกียรติยศ และศักดิ์ศรี
 5. นโยบายการบริหารงาน หมายถึง การจัดการและการบริหารองค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร
 6. สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ รวมทั้งลักษณะของสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ
 7. ความมั่นคงในงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

8. วิธีการปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงาน หรือการให้ความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการบริหาร

นอกจากนั้น Herzberg ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบทางด้านการจูงใจจะต้องมีค่าเป็นบวก จึงจะทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในงานขึ้นมาได้ แต่ถ้าค่าเป็นลบ ก็จะทำให้บุคคลไม่พึงพอใจในงานแต่อย่างใด ส่วนองค์ประกอบทางด้านสุขอนามัยนี้มีหน้าที่คำจุน หรือบำรุงรักษาบุคคลให้มีความพึงพอใจในงานอยู่แล้ว แต่ควรรักษาให้อยู่ในระดับที่พอดีหากมีปัจจัยด้านนี้มากก็จะไม่จูงใจหรือกระตุ้นให้คนทำงานมากขึ้นแต่อย่างใด

สรุปได้ว่า จากแนวคิดและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้จะพบว่า ทฤษฎีสองปัจจัยจะพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและส่งผลต่อความพึงพอใจของบุคลากรในงานที่ทำหรือสิ่งที่ได้รับจากองค์กร

3. การวัดความพึงพอใจ

นักวิชาการได้เสนอการวัดความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

ภนิดา ชัยปัญญา (2541) ได้เสนอการวัดความพึงพอใจ ทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค และวิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

มนต์ชัย เทียนทอง (2548) กล่าวถึง การหาความพึงพอใจ หรือความพอใจ เป็นอีกวิธีหนึ่ง ที่นิยมใช้ในการประเมินผลด้านคุณภาพ ในลักษณะภาพรวมของบทเรียนที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งเป็นการสอบถามความรู้สึกหรือความชอบเกี่ยวกับบทเรียนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งไม่มีเกณฑ์พิจารณาว่า ควรสอบถามในประเด็นใด หรือมีกรอบของประเด็นคำถามอย่างไร เนื่องจากการสอบถามในภาพรวม อย่างไรก็ตามแนวทางที่ใช้ในการกำหนดประเด็นคำถาม ที่นิยมใช้มีอยู่ 2 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางการประเมินภาพรวมทั่ว ๆ ไป เช่น สอบถามเกี่ยวกับส่วนนำเข้า ส่วนประมวลผลและส่วนที่แสดงผล โดยพิจารณารายละเอียดแต่ละส่วน ๆ ว่า มีข้อคำถามใดบ้างที่จะสอบถามผู้เรียน เกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้บทเรียน กล่าวได้ว่า แนวทางนี้เป็นแนวทางที่มีการใช้ประเมินความพึงพอใจมากที่สุด

2. แนวทางการใช้ทฤษฎีประเมินผล อาจประยุกต์ใช้ CIPP Model หรือ Alkin Model เป็นต้น โดยสามารถนำทฤษฎีประเมินผลที่มีอยู่ มากำหนดกรอบในการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน เกี่ยวกับสาระ (Context) ส่วนนำเข้า (Input) ส่วนประมวลผล (Process) และผลผลิต (Product) เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะนิยมใช้แบบสอบถามมากกว่าการสัมภาษณ์ โดยการกระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บทเรียนโดยตรง เพื่อประเมินความพึงพอใจหลังจากที่ทดลองใช้บทเรียนแล้ว

ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นดัชนีบ่งชี้ความพึงพอใจของผู้เรียน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่ได้จากแบบสอบถาม จะใช้ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ฐานนิยม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือใช้สถิติเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มก็ได้

แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน

พึงพอใจมาก ให้คะแนน 4 คะแนน

พึงพอใจปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน

พึงพอใจน้อย ให้คะแนน 2 คะแนน

พึงพอใจน้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

ค่าเฉลี่ยที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินแต่ละข้อ แล้วเทียบเกณฑ์การประเมิน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ของ Likert ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ต่ำกว่า 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า การประเมินความพึงพอใจ เป็นการประเมินความรู้สึกนึกคิด ความชอบของบุคคลที่มีต่อการทำงาน การปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอน หรือบทเรียน เป็นวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้ในการประเมินผลด้านคุณภาพในลักษณะภาพรวมที่ไม่ซับซ้อน โดยมักมักใช้การวัดโดยใช้แบบสอบถาม/แบบประเมิน

Stromborg (1984) ได้เสนอการวัดความพึงพอใจ ทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ วิธีนี้ผู้ศึกษาจะมีแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถาม ซึ่งได้รับการทดสอบหาความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นแล้ว ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อดีของวิธีนี้คือ ผู้สัมภาษณ์อธิบายคำถามให้ผู้ตอบเข้าใจได้ สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่อ่าน เขียนหนังสือไม่ได้ แต่มีข้อเสียคือ การสัมภาษณ์ต้องใช้เวลา และอาจมีข้อผิดพลาดในการสื่อความหมาย

2. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด มีลักษณะเป็นคำถามที่ได้ทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบหรือเติมคำ ข้อดีของวิธีนี้คือ ได้คำตอบที่มีความหมายแน่นอน มีความสะดวกรวดเร็วในการสำรวจ สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ ข้อเสียคือ ผู้ตอบต้องสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความสามารถในการคิด เป็นความพึงพอใจเป็นสภาวะที่มีความต่อเนื่อง ไม่สามารถบอกจุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุดของความพึงพอใจได้ แบบสอบถามจึงนิยมสร้างแบบมาตรอันดับ

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจจะสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การใช้แบบสอบถามการสัมภาษณ์ และการสังเกต ซึ่งในแต่ละวิธีนั้นก็ทำให้ทราบความคิดเห็น และความพึงพอใจของผู้ถูกวัดว่า มีความพึงพอใจในทางบวกหรือทางลบนั่นเอง ซึ่งในการประเมินครั้งนี้

ผู้ประเมินใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค และโดยการตรวจสอบความพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเอกสารโครงการ ด้านครูผู้สอน ด้านกิจกรรมตามโครงการ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านภาพรวมของโครงการ

บริบทโรงเรียนบ้านปะโค

โรงเรียนบ้านปะโค (2563) ได้เสนอบริบทโรงเรียนบ้านปะโค ไว้ดังนี้

โรงเรียนบ้านปะโค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิสัยทัศน์ (VISION)

โรงเรียนบ้านปะโค ส่งเสริมการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (MISSION)

1. โรงเรียนจัดการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนดและเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. โรงเรียนจัดการศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทันเทคโนโลยี และมีคุณธรรม ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. บริหารจัดการการศึกษาโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
4. บริหารทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของโรงเรียน

1. มุ่งเน้นด้านวิชาการโดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ให้เกิดเป็นรูปธรรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ การเสริมสร้างวินัย จริยธรรม และเน้นคุณธรรม
2. ให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนินการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง

3. เพื่อให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของผู้ปกครองนักเรียนและบุคคลทั่วไป กลยุทธ์

1. จัดการศึกษาให้ครอบคลุมด้านวิชาการและทักษะอาชีพ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ
2. จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร
4. สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
5. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา
6. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
7. ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า โรงเรียนบ้านปะโค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิสัยทัศน์ (VISION) คือ โรงเรียนบ้านปะโค ส่งเสริมการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กิริติ พรหมนรา และคณะ (2565) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการ ด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านบริบท 2) ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 3) ประเมินด้านกระบวนการ และ 4) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการการประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการชิปปี้ โมเดลของสตาร์เฟิลปิม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้รวมทั้งสิ้นจำนวน 619 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 30 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน และนักเรียน 569 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ตารางบันทึกคะแนนและแบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ มีความเชื่อมั่น 0.725 – 0.965 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินด้านบริบทของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ มีผลการประเมินแบบทดสอบด้านทักษะอาชีพทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการนำแนวทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมมีนักเรียนได้คะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเทียบกับเกณฑ์การตัดสินถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน ควรดำเนินการโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ต่อไป

เยาวนาตร อินทร์สำเภา และคณะ (2566) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมการสร้างรายได้ ให้แก่เยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่เยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่เยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ CIPP Model ตามประเด็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ประชากรที่ใช้

ในการวิจัยแบ่งเป็น 1) ประชากรที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ได้รับมอบหมายให้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของโครงการ จำนวน 9 โรงเรียนและอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ รวมจำนวน 90 คน 2) ประชากรที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับโครงการร่วมกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ รวมจำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับประเด็นคำถามตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 – 1.00 2) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นแบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินโครงการด้านผลผลิตของโครงการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับประเด็นคำถามตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการโดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับประเด็นคำถามตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่เยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15, 4.22 และ 4.14 ตามลำดับ ส่วนด้านผลผลิต มีผลผลิต เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดทุกข้อ 2) แนวทางในการพัฒนาโครงการสรุปได้ดังนี้ 2.1) ด้านบริบท ควรมีการจัดโครงการที่เชื่อมโยงกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมมีความต่อเนื่องเพื่อทำให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน 2.2) ด้านปัจจัยนำเข้า ควรมีการนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นต่อยอดสู่กระบวนการวิจัย ตลอดจนการทำผลงานของครูในอนาคต 2.3) ด้านกระบวนการ ควรหาแนวทางในการนิเทศเชิงรุกเพื่อต่อยอดการดำเนินการในการพัฒนาสูตรทักษะอาชีพนำหลักสูตรไปใช้จริง 2.4) ด้านผลผลิต ควรหาแนวทางที่หลากหลายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าที่พัฒนาขึ้น เพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

พรพรรณ พิรุณ (2563) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงก์ ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัดและความเป็นไปได้ของโครงการ 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา เกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ความเหมาะสม การบริหารจัดการ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ

3) ประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา เกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน ติดตามกำกับ และประเมินผลนำมาปรับปรุงและพัฒนา

4) ประเมินผลผลิตของโครงการประกอบด้วย 4.1) คุณภาพของการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 4.2) พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 4.3) ทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 4.4) ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 ด้านสภาพแวดล้อมตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมทั้งสองกลุ่มที่ประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้คะแนนรวมเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมิน และเมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า กลุ่มครู มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.51$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.50$) อยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 ด้านปัจจัยนำเข้า ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.49$) 3) ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมทั้งสี่กลุ่มที่ประเมิน มีการปฏิบัติและคุณภาพ อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ได้คะแนนเฉลี่ย 25 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

4) ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 เกี่ยวกับคุณภาพของการพัฒนาทักษะอาชีพอิสระตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษ โรงเรียนวัดช่องเขา ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน คำนวณ และเกณฑ์การประเมินพบว่าทั้ง 5 กลุ่มที่ประเมินอยู่ในระดับมาก – มากที่สุด โดยทุกกลุ่มที่ประเมินได้คะแนนรวมเฉลี่ย 10 ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

อับดุลรอศักดิ์ มณีโสภา (2564) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำของนักเรียนโรงเรียนกำแพงวิทยา ปีการศึกษา 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบทของโครงการ ปัจจัยนำเข้าของการดำเนินโครงการ กระบวนการของการดำเนินโครงการ และผลผลิตของโครงการ กลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการประกอบด้วย นักเรียนโรงเรียนกำแพงวิทยา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ระดับชั้นเป็นหน่วยการสุ่ม และสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลาก

ปีการศึกษา 2564 จำนวน 317 คน ครูจำนวน 66 คน ผู้ปกครองผู้ปกครอง กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยใช้ผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 317 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้แทนครู จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีทั้งหมด 7 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทุกฉบับ ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำของนักเรียนโรงเรียนกำแพงวิทยา ปีการศึกษา 2564 ตามความคิดเห็นของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คำนวณ 15% พบว่า โดยภาพรวมทุกกลุ่มที่ประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้คะแนนเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, \sigma = 0.44$) ส่วนกลุ่มครู อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 4.12, \sigma = 0.46$) โดยทุกกลุ่มที่ประเมินได้คะแนนเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12, \sigma = 0.40$) ได้คะแนนเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งภาพรวมและทุกประเด็น ตัวชี้วัดที่ประเมิน เมื่อพิจารณาตามประเด็นตัวชี้วัด พบว่า ด้านหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28, \sigma = 0.48$) รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21, \sigma = 0.45$) ส่วนด้านความเพียงพอของงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 3.94, \sigma = 0.49$) 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมทุกกลุ่มที่ประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้คะแนนเฉลี่ย 20 ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18, \sigma = 0.22$) รองลงมา คือ กลุ่มครู อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13, \sigma = 0.44$) ส่วนกลุ่มนักเรียนและกลุ่มผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากัน คือ กลุ่มนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.52$) และกลุ่มผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 4.08, \sigma = 0.55$) โดยทุกกลุ่มที่ประเมินได้คะแนนเฉลี่ย 20 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณภาพในการดำเนินโครงการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมทุกกลุ่มที่ประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้คะแนนเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29, \sigma = 0.28$) รองลงมา คือ กลุ่มนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09, \sigma = 0.43$) และกลุ่มผู้ปกครอง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.43$) ส่วนกลุ่มครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีคุณภาพอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 3.93, \sigma = 0.42$) โดยทุกกลุ่มที่ประเมินได้คะแนนเฉลี่ย 15 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ประทีป มีเอียด (2563) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 มีวัตถุประสงค์

1) เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจาก
ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า
(Input Evaluation) การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน
โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 3) เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงาน (Process
Evaluation) การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน
โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 4) เพื่อประเมินผลผลิต (Product Evaluation) การประเมิน
โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้
ปีการศึกษา 2563 ประชากรที่ใช้ในการประเมิน รวมทั้งหมดจำนวน 196 คน ประกอบด้วย
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 16 คน คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานจำนวน 7 คน ผู้ปกครอง จำนวน 81 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน
83 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผล
การประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน
โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 ในด้านสภาพแวดล้อม (Context) ตามความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ผ่านเกณฑ์การ
ประเมินซึ่งกำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป มีความเหมาะสมผ่านเกณฑ์การประเมินที่จะดำเนินการ
ต่อไป 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญา
ท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิครูและ
บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่ง
กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป มีความเหมาะสมผ่านเกณฑ์การประเมินที่จะดำเนินการต่อไป
3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ(Process) โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่งกำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ย
3.50 ขึ้นไป และ 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพจาก
ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ ปีการศึกษา 2563 ในด้านผลผลิต (Product)
ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.52 ผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่งกำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป

โสภณ สุธรรม (2564) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะ
ชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่แรม จังหวัดแพร่ วัตถุประสงค์เพื่อประเมิน
1) ความเหมาะสมด้านบริบท (Context Evaluation) 2) ความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (Input
Evaluation) 3) ความเหมาะสมในการดำเนินงานด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการ และ 5) ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านแม่แรม จังหวัดแพร่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน แบบ CIPP Model มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการประเมินโครงการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 16 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านแม่แรม จำนวน 15 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 63 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 63 คน รวมทั้งหมด 157 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ผลการประเมินตามโครงการสรุปได้ว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท พบว่าโดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่า รายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โครงการมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตในชุมชน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การกำหนดขั้นตอนของการดำเนินงานตามโครงการมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา และรายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญให้การสนับสนุนโครงการ อยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าโดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่ารายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมและกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความสามารถดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก และวิทยากรบุคคลภายนอก หรือวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้ทักษะความถนัดในกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และรายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของโครงการ อยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่าโดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่ารายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเลี้ยงสัตว์/ปลูกผักตามฤดูกาล อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และทุกกิจกรรมมีการดำเนินงานตามโครงการ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดแสดง เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดกับนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่า รายการที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน มีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ อยู่ในระดับมาก และนักเรียนทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ อดทน ขยันหมั่นเพียร นักเรียนได้พัฒนาการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้ฝึกและมีทักษะอาชีพที่สนใจ อยู่ในระดับมาก

กมลนันท์ บุญกล้า (2559) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน บ้านหนองปลาชีว สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสภาวะแวดล้อมการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการดำเนินงาน การประเมินผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอน จำนวน 14 คน และนักเรียน จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย พบว่า 1. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) ผลการประเมิน พบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก 3. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ผลการประเมิน พบว่า มีความเพียงพอ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process evaluation) ผลการประเมิน พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก 5. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านผลผลิต (Product evaluation) ผลการประเมินพบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก

เอกชัย ศรีวิไล (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 6 โดยใช้รูปแบบประเมิน 360 องศา การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา ตามกรอบการประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ กลุ่มตัวอย่างในการประเมิน ประกอบด้วย 1) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนนาร่องโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 6 จำนวน 19 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 162 คน 3) นักเรียน จำนวน 380 คน 4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 380 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 947 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินโครงการ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา พรรณนาวิเคราะห์ และสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศาโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก 2. ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 18 คน พบว่า 2.1) ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักเรียน

มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้ 2.2) ด้านกระบวนการ สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิศึกษา ด้านจริยศึกษา ด้านหัตถศึกษา และด้านพลศึกษาได้มาก 2.3) ด้านผลลัพธ์ ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนและครูผู้สอนมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนพฤติกรรมนักเรียนมีความกล้าแสดงออก กล้าพูดมากขึ้น ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ปานกลาง 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ พบข้อเสนอแนะที่มีความถี่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) อย่างต่อเนื่องและนำผลไปพัฒนาการจัดกิจกรรม ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ให้ครูผู้สอนทุกคน และควรมีการวัดผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และนำผลไปใช้ในการตัดสินใจผลการเรียนด้วย

พัชรินทร์ หาโกสีย์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน และเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดี ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความพอประมาณ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ความมีเหตุผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 4) ความรู้ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 5) คุณธรรมประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 2. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประกอบด้วย 4 ด้าน 18 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาประกอบด้วย 6 แนวทาง 2) ด้านการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง และ 4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวทาง การประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ภัทรนิษฐ์ วงศ์บุญญฤทธิ์, สุระศักดิ์ ฉายขุนทด และไกร เกษทัน (2563) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินผลโครงการ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะและธรรมแห่ง

ใจด้วย S & S Model และวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน การประเมินผลโครงการการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะ และธรรมแห่งใจด้วย S & S Model กับวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน ของโรงเรียนทหารอากาศบำรุง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อการประเมินโครงการในด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ กระบวนการของโครงการ และผลผลิตของโครงการ และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยใช้รูปแบบ CIPP Model กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 252 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินผลโครงการ จำนวน 3 ชุด แบ่งออกเป็น แบบประเมินสำหรับ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ 2) นักเรียน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาเครือข่ายผู้ปกครอง และผู้ปกครองนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมิน พบว่า ด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ และด้านผลผลิตของโครงการของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และปัญหาที่พบ คือ บางกิจกรรมผู้เข้าร่วมบางส่วนยังขาดความเข้าใจ ช่วงเวลาในการจัดบางกิจกรรมไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอน และผู้ปกครองบางส่วนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมน้อยเกินไปส่วนข้อเสนอแนะ คือ 1) สถานศึกษาควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารควรพัฒนา สนับสนุนและสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการ 3) ควรจัดระบบการประสานงานภายในให้ชัดเจน สร้างความเข้าใจระหว่างกันให้มากขึ้น และ 4) ควรประสานความร่วมมือในการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกให้เพิ่มมากขึ้น

โอลดา แถวโพธิ์ (2563) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการ: โครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครู 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 คน และนักเรียน 231 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต แนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ด้านบริบท โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการ มีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้

และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านกระบวนการผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการ มีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านผลผลิต โรงเรียนควรจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ณัฐฉัตร์ สัพโส (2564) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และเปรียบเทียบความคิดเห็น เรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 263 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบแบบเอฟ และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จตามลำดับ ซึ่งทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Hargrave (2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานกับนักเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานจะช่วยกระตุ้นนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความสามารถในการทำงานของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในเชิงบวกกับผู้เรียนนักเรียน โดยผ่านการกิจกรรมที่นักเรียนจะเรียนรู้ ได้เสนอปัญหาที่นักเรียนสนใจจะทำ และเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงาน ได้พัฒนาความคิดและการปรับปรุงงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถเชื่อมโยงไปสู่ความเป็นจริงภายนอกได้

Bunyanin (2009) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาสื่อมืออาชีพบนเว็บ (WBOD) โดยกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ (MoNE) ตามแบบทฤษฎีชิป CIPP ของ Stufflebeam และระดับการประเมินของ Guskey ในภาคเรียนฤดูใบไม้ผลิ ปี 2009 โดยใช้กับครู 37 คนและผู้ฝึก 4 คนข้อมูล

เชิงปริมาณเก็บรวบรวมสองรูปแบบจากแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมจากการ
 โฟกัสกรุ๊ปและการสัมภาษณ์บุคคล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา
 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า โครงการไม่มีการวิเคราะห์
 ความต้องการ ครูไม่เต็มใจที่จะใช้โปรแกรมและในตอนท้ายของการดำเนินโครงการ ครูไม่ได้มีการ
 เตรียมตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเว็บไซต์การสอน แม้ว่าความจริงครูถูกรวบอยู่ในวัตถุประสงค์
 ของโครงการ นอกจากนั้นยังพบว่า ครูไม่ได้พัฒนาสื่อการสอนตามเว็บดังกล่าวด้วยเหตุผล เช่น
 หลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ความง่ายในการใช้งาน/ความพร้อมของสื่อวัสดุอุปกรณ์ และ
 การรับรู้ของการพัฒนาสื่อตามเว็บ เป็นงานที่ทำทนายต้องใช้ความเชี่ยวชาญและการทำงานเป็นทีม
 การศึกษา พบว่า โครงการพัฒนาสื่อบนเว็บ (WBCD) ไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ และโครงการ
 ไม่เพียงพอในการส่งเสริมครูผู้สอนให้บูรณาการสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยี มีข้อเสนอแนะว่าโครงการ
 WBCD ควรจะดำเนินอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกเนื้อหาวิชามากกว่าจะจัดในช่วงเวลาสั้น ๆ

Donatella, et al (2010) ได้ศึกษาสำรวจแง่มุมและตัวชี้วัดที่ใช้กันมากที่สุดในการ
 ประเมินคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันในประเทศ โดยเปรียบเทียบทั้งหมด 12 รัฐ อธิบายโดยใช้
 รูปแบบชิปปี้ (Cipp Model) รูปแบบนี้อธิบาย 4 ตอน : บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ
 ผลผลิต แต่ละตอนแบ่งออกเป็นข้อมูลสารสนเทศค้นคว้า (เช่น ปัจจัยนำเข้า อธิบายเกี่ยวกับบุคคล
 ทรัพยากรการเงินและวัสดุ) ตามแบบชิปปี้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการเปรียบเทียบคุณภาพ
 ตัวชี้วัดที่ออกแบบและดำเนินการ ระบบนี้มีการขับเคลื่อนและง่ายต่อการปรับปรุง ใช้ฐานข้อมูล
 เปรียบเทียบความเป็นไปได้เปรียบเทียบประเทศตามเกณฑ์หลายข้อ (เช่น หัวข้อหลักตามรูปแบบชิปปี้
 ระดับ ISCEO ระดับของการเก็บรวบรวมข้อมูล) เป็นฐานข้อมูลให้กับประชาชนและออกแบบสำหรับ
 นักวิจัยและนักวิชาการผู้มีอำนาจตัดสินใจ การเปรียบเทียบแรกแสดงว่า กระบวนการในระดับชั้น
 เรียนไม่ค่อยมีการพิจารณาในขณะที่ทรัพยากรการเงินของประชาชนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 จะรวมอยู่ด้วยกันเสมอ ผลการศึกษาสรุปอภิปรายผล ยังเป็นข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าใน
 อนาคตที่มุ่งกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

Christine Joy Basham (2011) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพในปัจจุบัน
 สำหรับนักเรียนเกรด 13 ว่ามีประโยชน์สำหรับนักเรียนหรือไม่ ในช่วงระหว่างที่รอการตัดสินใจในการ
 เลือกแนวทางการศึกษาของนักเรียน โดยมีการศึกษาหลักสูตรเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะแนวด้าน
 อาชีพซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบและพิจารณาคุณสมบัติของ
 วิชาชีพ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนต้องการการให้คำปรึกษา คำแนะนำเพื่อที่จะทำการตัดสินใจ
 เกี่ยวกับอาชีพ และสิ่งที่นักเรียนและผู้ปกครองควรได้รับการพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 อาชีพใด ๆ โดยมีผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอาชีพ และควรให้ความสำคัญกับครู
 ที่ปรึกษาและการจัดการบริหารหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

Nooshin Mohebbi. et al (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้รูปแบบการ
 ประเมิน CIPP Model สำหรับการประเมินวาระเป็นหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาโทสาขา
 วิทยาศาสตร์การแพทย์อิหร่าน มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ พบว่า ด้านบริบทของหลักสูตรการศึกษา

มีค่าคะแนน 3.20 ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรมีค่าคะแนน 3.43 ในระดับปานกลาง กระบวนการของหลักสูตร : ผลที่เกี่ยวข้องกับส่วนนี้จะดำเนินการโดยการประเมินกระบวนการของการศึกษามีค่าคะแนน 3.19 ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิตของหลักสูตรมีค่าคะแนน 3.38 ในระดับปานกลาง

Jansen (2013) ได้ศึกษาทักษะชีวิตที่ช่วยให้มีความยืดหยุ่น: โปรไฟล์ของวัยรุ่นจากชุมชนผิวสีในเคมเบอร์ลีย์ ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น คือ การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินชีวิต กำหนดเกี่ยวกับเวลาเพื่อเป้าหมาย โดยเฉพาะวัยรุ่นมีการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาจะคำนึงถึงเรื่องเวลาที่วางไว้ นอกจากนี้ ด้านการสื่อสารเป็นทักษะทางสังคมที่จะพัฒนาการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ช่วงวัยรุ่นมีพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจ อาจมี 48 พฤติกรรมเสี่ยงได้ ถ้ามีการส่งเสริมทักษะเพื่อช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยง มีการบูรณาการกับอาชีพในกลุ่ม วัยรุ่น นักวิจัยประยุกต์ใช้แบบสอบถามเชิงสถานการณ์ พบว่า ผู้เรียนมีความรู้และการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพที่แตกต่างกัน ตั้งข้อสังเกตว่าการประยุกต์ใช้ทักษะการสื่อสาร และการบริหารเวลาเกี่ยวข้องกับความสามารถ ซึ่งผลการวิจัยไปพัฒนาชุมชนเพื่อช่วยให้กลุ่มวัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาตนเอง

Eric Conrad (2015) ได้ศึกษาตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรสุขภาพมหาวิทยาลัย ด้วยรูปแบบประเมินแบบชิป Cipp Model เป็นวิธีพัฒนาองค์ประกอบบริการเรียนรู้แบบบูรณาการ ขั้นตอนการศึกษา ใช้รูปแบบชิป ใน 2 ภาคเรียนของหลักสูตรระดับปริญญาตรี ด้านสุขภาพ ในการออกแบบและประเมินผลการดำเนินงานด้านป้องกันยาเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมหาวิทยาลัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการประเมินผลกระทบต่อการเรียนการสอน ผลการศึกษา พบว่าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการบริการเรียนรู้ นักศึกษาที่ประยุกต์ใช้หลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสุขภาพในชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้ง 7 พื้นที่รับผิดชอบ มีความสามารถในการพัฒนาทักษะเฉพาะสมรรถนะและจุดมุ่งมองที่จำเป็น โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่ใกล้ชิดที่สุดที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนี้สรุปได้ว่า การศึกษาประเมินมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บริการเรียนรู้องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพที่เพิ่มขึ้นปรับปรุงเนื้อหาและนำมาใช้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะเนื่องจากศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจของนักศึกษาและการประยุกต์ใช้วัสดุการศึกษาสุขภาพมีความสำคัญเช่นเดียวกับการสร้างและรักษาความร่วมมือกับชุมชน การบริการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญมากและควรได้รับการพิจารณาเป็นวิธีการสอนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่อไป

Fadly Azhar (2015) ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ประเมินโดยอาจารย์ 127คน (สุ่มแบบเจาะจง) คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ และ อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ในเมืองเปกนาร์ ประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า ในด้านบริบท และปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกระบวนการ ประเมินจากลักษณะการแสดงออก แฟ้มสะสมผลงาน เกณฑ์การให้คะแนน ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น เป็นตารางข้อมูล การวิเคราะห์ และด้านผลผลิต ในระดับปานกลาง

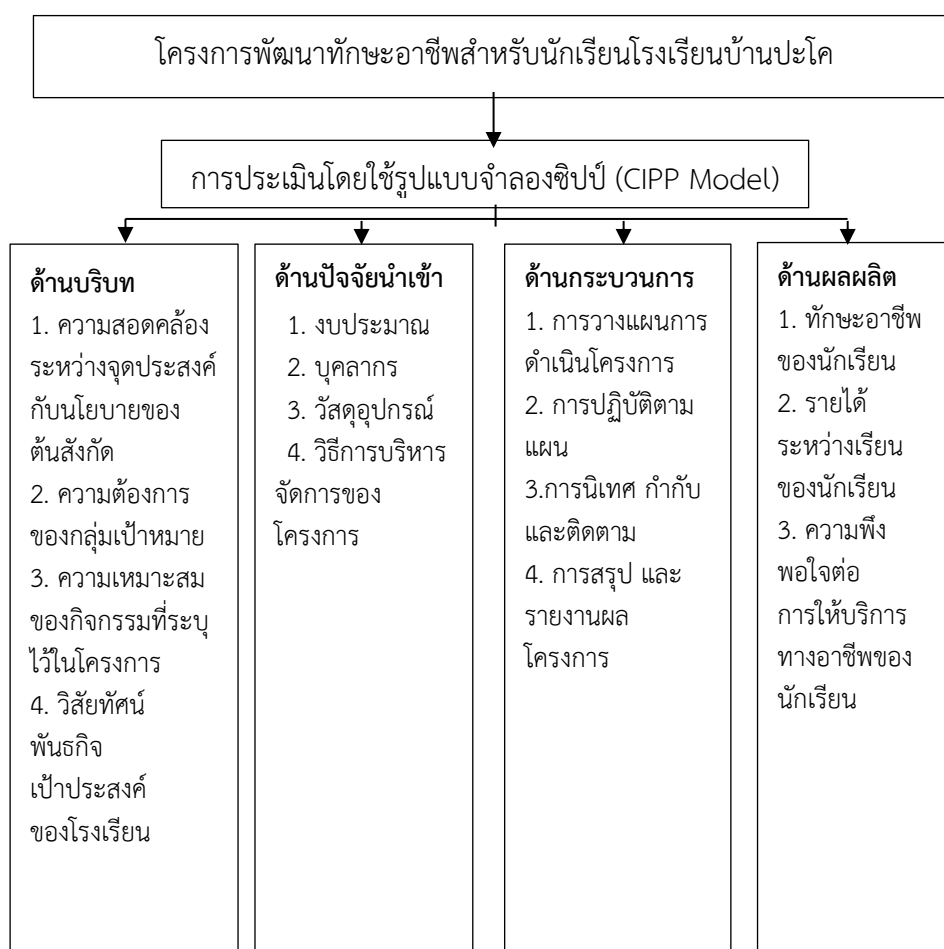
Shamsa Aziz, Munazza Mahmood, และ Zahra Rehman. (2018) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การนำแบบจำลอง CIPP ไปปฏิบัติเพื่อการประเมินคุณภาพระดับโรงเรียน: กรณีศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีสวัสดิการกลุ่ม เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีขั้นสูง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลยุทธ์การสอนและการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม พบว่า ครูให้ความสำคัญกับงานภาคทฤษฎีและการเรียนรู้แบบท่องจำมากขึ้น ซึ่งสร้างแรงกดดันให้กับนักเรียน และส่งผลเสียต่อความสามารถทางปัญญาของพวกเขา นอกจากนี้ยังขาดพื้นที่ที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และโรงเรียนตั้งอยู่ในอาคารเช่า

Yuliana Retno Dwi, Haryono, และ Totok Sumaryanto Florentinus (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินด้วยแบบจำลอง CIPP ในการดำเนินการศึกษาลักษณะนิสัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า 1) พื้นฐานการจัดทำการศึกษาลักษณะนิสัยมีโครงสร้างดี แต่ขาดด้านนโยบายโรงเรียน 2) ทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ แต่ต้องการให้ครูช่วยเหลือนักเรียนกรณีพิเศษ 3) การดำเนินการศึกษาลักษณะนิสัยยังถูกประเมินในแต่ละกิจกรรม 4) สำหรับผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาด้านลักษณะนิสัย นักเรียนไม่สามารถตีความเหตุการณ์และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึทางศีลธรรมได้ โดยทั่วไปแล้วการศึกษานี้เป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง รัฐบาล และนักวิจัยในการสร้างนวัตกรรมในการนำไปปฏิบัติและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาลักษณะนิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนที่เน้นการสอนด้านศาสนา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบซีบีบี CIPP Model เป็นการประเมินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ที่มุ่งค้นหาคำตอบในการประเมินโครงการว่าประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และส่วนขยายมุ่งตอบในส่วนที่เป็นมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ แต่ละมิติผลการดำเนินงานโครงการคุ้มค่าเพียงใด เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความพึงพอใจยิ่งขึ้นต่อไป ในการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ผู้ประเมินจึงใช้การประเมินแบบ CIPP Model ในการประเมินโครงการครั้งนี้

7. สรุปกรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้รายงานสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยใช้รูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ตามกรอบการประเมินทั้ง 4 ด้าน ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ